

Туризм, що впливає з його природи, є міжнародним явищем і дуже часто потребує взаємодії декількох держав для забезпечення туриста необхідним набором прав і свобод в досягненні туристичної мети. Якщо внутрішній туризм не був чітким приводом до спонукання розвитку туризму як окремого об'єкта правового регулювання, то міжнародна мобільність та загалом розвиток глобалізації зробили питання туризму більш поширеними та «запросили» міжнародні організації для регулювання відповідних відносин.

Список використаних джерел

1. J. Simmonds, History of the Grand Tour. URL: <https://educated-traveller.com/2017/11/23/history-of-the-grand-tour/>
2. V. Franceschelli, On Tourism Law. URL: <https://www.researchgate.net/publication/345896038>
3. Правове регулювання туристичної діяльності: навчальний посібник / Г. М. Брусільцева, О. Г. Зима. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 214 с.
4. Правове регулювання туристичної діяльності : навч. посіб. П-685 Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю.Федьковича, 2022. 232 с.

Цвілій С. М.
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри
туристичного, готельного
та ресторанного бізнесу
Національний університет
«Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна*

АКТИВІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВІТЧИЗНЯНИХ ТУРИСТИЧНИХ ДЕСТИНАЦІЙ В ПОСТКОНФЛІКТНОМУ ПЕРІОДІ

Рівень інвестування в туристичні дестинації конкретної країни є одним з важливих індикаторів генерації інвестиційного потенціалу її індустрії туризму, який визначає якість розподілу ресурсів та їх використання саме туристичними підприємствами для забезпечення потреб споживачів туристичних продуктів [6]. Крім того, обмін інвестиційними ресурсами між туристичними дестинаціями пов'язаний з опосередкованим або прямим рухом інвестиційних потоків на диверсифікацію туристично-рекреаційних територій за зростання попиту на популярні місця тимчасового розміщення туристів. Проте, будь-які корисні дії суб'єктів індустрії туризму, які забезпечують максимальне задоволення нематеріальних (духовних) й матеріальних (природних) потреб людини (клієнта), вимагають інвестиційних витрат як на обслуговування туристично-рекреаційних місць (потреби розміщення та харчування туристів тощо), так і витрат на самих клієнтів (культурно-розважальні витрати тощо); будь-які інвестиційні потреби туристичних підприємств потребують додаткової державної підтримки для задоволення потреб туристів для реалізації їх мети перебування на території

туристичної дестинації (задоволення потреб туристів в різні періоди відпочинку: перед, під час, після подорожі). Потреба у механізмі активізації інвестиційного потенціалу індустрії туризму в європейському просторі зростає шляхом прагнення суб'єктів бізнесу до стабільного розвитку в довгостроковому аспекті. Прогнозування інвестиційної привабливості туристичних дестинацій в певних часових горизонтах із затяжною кризою і невизначеністю соціально-економічного середовища в країні дозволяє моделювати сценарії розвитку цих туристичних дестинацій, які нині «de facto» недостатньо обрахованими [6; 9].

В індустрії туризму здійснення інвестиційної діяльності передбачає реалізацію системи певних цілей та інструментів їх досягнення, підвищення конкурентоспроможності індустрії туризму країни на світовому ринку послуг та забезпечення безперервного надходження додаткових коштів до бюджету. За прогнозом експертів WTTC (World Travel and Tourism Council), інвестиції, які пов'язані з туристичним бізнесом, зростатимуть щорічно на 4,3% до 2050 року, а їх обсяг дорівнюватиме 1376,7 млрд. EUR до 2026 року, що складе 4,7% від загального обсягу міжнародних інвестицій [10].

Встановлено той факт, що зростання розвитку індустрії туризму на 1% зумовлює підвищення капітальних вкладень на 2,64%; при зростанні на 1% капітальних вкладень відбувається активізація розвитку індустрії туризму на 0,25%. Зростання розвитку індустрії туризму у короткостроковій перспективі на 1% компенсує капітальні вкладення відповідно на 1,5% та 0,2% [4; 5; 6]. Інвестування у розвиток індустрії туризму стимулює розвиток інших видів бізнесу: активізує експорт нафти, продаж автомобілів, продуктів харчування тощо. До коронавірусу прями надходження до бюджету від індустрії туризму становили 9% ВВП і 6% світового експорту (1,54 трлн EUR експорту) та 30% експорту послуг. В туризмі кількість пропозицій на ринку праці становила: одна зайнята особа з 11 індукованих, непрямих, а також прямих вакансій [11].

Відмінності між функціонуванням індустрії туризму європейських країн-донорів та розвитком туристичної системи України, як країни-реципієнта із чітко сформованим державним впливом на ринок туристичних послуг, підтверджують неврегульованість способів просування національного туристичного продукту на міжнародний ринок. Результати емпіричного дослідження та аналізу частки індустрії туризму у ВВП Європейських країн-донорів та порівняння її величини з індикатором України доводять наявність розриву між обсягом інвестиційних вкладень в туристично-рекреаційні ресурси між певними державами [3; 8; 9]. В Україні приділяється мало уваги розвитку регіональної туристичної системи, відсутній механізм монетизації наявних природніх багатств, не оновлюється туристична інфраструктура та не розробляються нові національні туристичні продукти, які здатні конкурувати із провідними курортами світу (рис. 1).

Суб'єкти індустрії туризму України з початку 2022 р. сплатили на 25,7% менше податків, ніж у 2021 р. У сфері туристичного бізнесу загальна кількість платників податків скоротилася в середньому на 17% за перше півріччя війни. Одночасно з цим кількість юридичних осіб, що формували базис туристичного бізнесу в країні скоротилася на 24,5%, фізичних осіб – на 13,5% [2; 4; 6].

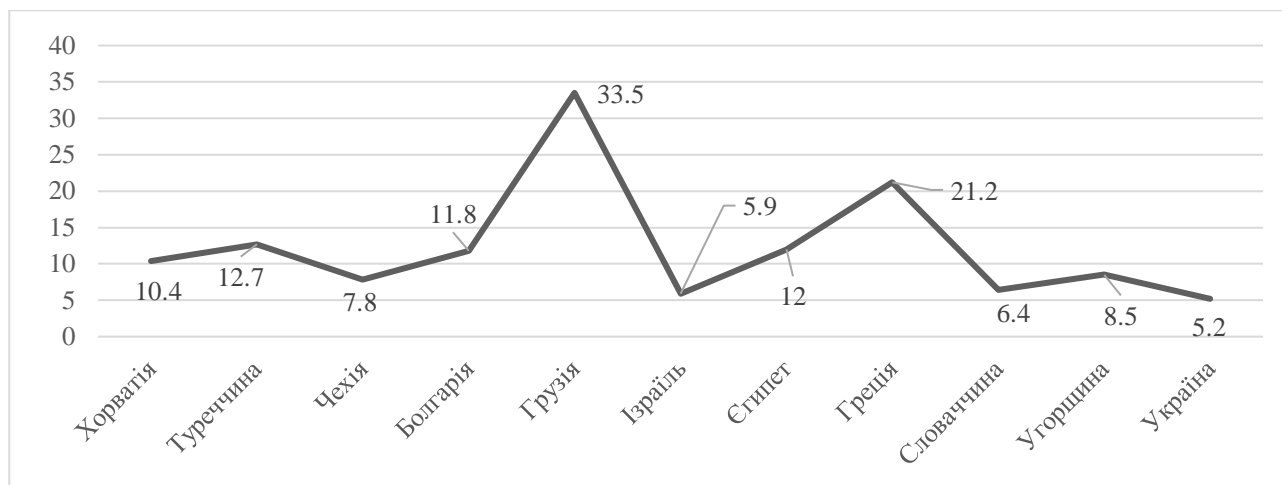

Рис. 1. Частка індустрії туризму в структурі ВВП Європейських країн-донорів та України в 2021 році, % [5; 10; 11]

За перші шість місяців 2022 р. найбільші за обсягом надходження до державного бюджету отримано від санаторіїв та готелів – майже 12,94 млн EUR, що на 30% менше порівняно з першим півріччям 2021 р. В цей період зафіксовано приріст на 39% сплаченого податку від діяльності пансіонатів та гуртожитків (використовувались у якості тимчасового розміщення людей, які залишили свої домівки через війну). Частка сплаченого податку від діяльності дитячих таборів відпочинку, кемпінгів та туристичних баз, зменшилася на 59% (сплачено 1,85 млн EUR податку проти 4,51 млн EUR за I півріччя 2021 року. Від діяльності туристичних операторів до державного бюджету надійшло на 21% податків у першому півріччі 2022 року менше, ніж за аналогічний період 2021 року (2,1 млн EUR у 2022 р. відносно 2,69 млн EUR у 2021 р.) [2; 4; 9].

Попри збитки індустрії туризму України, які виникли через війну, за січень-червень 2022 року сума туристичного збору склала 2,26 млн EUR, що майже на 28,8% більше показника 2021 р. (у 2021 р. до бюджету надійшло 1,76 млн EUR [2; 4; 9]. Це є свідченням позитивної динаміки розвитку індустрії туризму України та активізації можливостей її інвестиційного потенціалу.

Відсутні сумніви відносно того факту, що вплив глобальних викликів на економіку індустрії туризму в країні, які викликані війною, негативно вплинув на інвестиційний потенціал країни, а саме: знищення і руйнування туристичної інфраструктури (готелів й інших закладів розміщення, закладів харчування, сфери дозвілля, зон рекреації тощо), значне зменшення туристичних потоків; закриття повітряного простору країни, руйнування туристичних атракцій, зменшення за площею туристично-рекреаційних територій України; зниження кількості пасажирських перевезень, зменшення туристичних потоків тощо.

Зокрема, за п'ять місяців 2022 року задокументовано 300 військових злочинів країни-агресора проти української культурної спадщини. Більшість культових споруд зруйновано – 106 одиниць (40 пам'яток історії, архітектури, містобудування). У 2022 році внаслідок бойових дій пошкоджено або знищено 1153 об'єкти культурної, спортивної та туристичної спадщини (2,21 млрд EUR збитків). За кількістю зруйнованих або пошкоджених закладів спорту, туризму та культури постраждали Запорізька, Київська, Миколаївська та Харківська

області [2; 4]. Усі руйнування мають наслідки, які вимагають відновлення, стабілізації та реконструкції туристичної галузі в постконфліктному періоді.

Досвід економічно розвинутих країн в індустрії туризму свідчить про те, що основними об'єктами реалізації інвестиційного потенціалу є інноваційні технології й поглиблене забезпечення конкурентоспроможності підприємств сфери послуг. У постконфліктному періоді відновлення індустрії туризму України виникає нагальна потреба у глибокому вивченні й впровадженні теоретичних та методологічних положень активізації інвестиційного потенціалу вітчизняних туристичних дестинацій, які є важливою ланкою перебудови інфраструктури туристично-рекреаційних місць відпочинку та подорожі туристів. При цьому, поглинений розподіл більшої частини території нашої країни за використанням прямих іноземних інвестицій від Європейських країн-донорів на відновлення індустрії туризму має носити збалансований характер із цільовим перерозподілом інвестиційних ресурсів на користь пріоритетних туристичних дестинацій усередині сектору послуг та розваг. Пізнання України, її багатой історії, унікальної природи та самобутньої культури дасть Європейським країнам-донорам можливість по-іншому сприйняти країну, що стимулює зовнішню інвестиційну діяльність та створить позитивний імідж держави у світовому співтоваристві [1; 6].

В постконфліктному періоді основною умовою розширення потужності і масштабів зростання якості обслуговування туристично-рекреаційних місць в країні є інтегрована генерація інвестиційного потенціалу країн-донорів з Європи, яка буде сприяти утворенню бази відновлення індустрії туризму України, дозволить побудувати платформу матеріально-технологічної фундаменту туризму, розширити межі планування туристичних об'єктів, організацію умов стандартизації та сертифікації послуг туристичних баз відпочинку. Планування інвестиційних проектів та обсягу інвестиційних ресурсів за величиною вкладення коштів в розвиток туристичної інфраструктури сприятиме зростанню доходів, а зміна макроекономічного ефекту зменшення податкового навантаження на бізнес забезпечить майбутнє зростання і сталий економічний розвиток індустрії туризму. Все це дозволить розширити діджитал-простір послуг, забезпечити конкурентоспроможність, що позитивно позначиться на скороченні дестабілізаторів економічного розвитку країни через вплив стимуляторів інвестицій на відтворення окремих секторів економіки (створення споживчих товарів, послуг, сервісів, транспорт, зв'язок). Подальші наукові дослідження генерації інвестиційного потенціалу розвитку індустрії туризму Європейських країн-донорів мають перспективу у напрямку розробки механізму державно-приватного партнерства в індустрії туризму.

Список використаних джерел:

1. Антонюк К. Аналіз дефініції «форсайт інвестиційної привабливості туризму»: сутність та характеристика. *Механізм регулювання економіки*. 2022. №1-2(95-96). С. 14–18.
2. Державне агентство розвитку туризму. URL: <https://www.tourism.gov.ua/>
3. Тараш Л. Узагальнення практики використання форм державно-приватного партнерства. *Вісник економічної науки України*. 2015. №2(29). С. 97–103.

4. Bloom Consulting. The Travel & Tourism Competitiveness Report. 2021. URL: <https://www.bloom-consulting.com/journal/bloom-consulting-international-data-partner-for-the-2021-travel-tourism-competitiveness-report-ttcr-for-the-world-economic-forum/>
5. International tourism: expenditures & receipts. World Bank Group. 2024. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/>.
6. Цвілий С. М. Механізм генерації інвестиційного потенціалу розвитку індустрії туризму на платформі ДПП: відновлення економіки України. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2024. №10. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13857822>
7. Trusova N.V., Tanklevska N.S., Cherniavska T.A., Prystemskyi O.S., Yeremenko D.V., Demko V.S. Financial Provision of Investment Activities of the Subjects of the World Industry of Tourist Services. *Journal of Environmental Management and Tourism*. 2020. №4(44). Pp. 890–902.
8. Trusova N., Tsviliy S., Gurova D., Demko V., Samsonova V. Budget Instruments for Stimulating the Development of the Investment Potential of the Tourism Industry in Ukraine. *Economic Affairs*. 2023. №68(01s). Pp. 253–269.
9. Tsviliy S., Mykhailiyk D., Ogloblina V., Gurova D., Korniienko O. The Mechanism of Activation of Investment Potential in the PostConflict Period of Development of the Tourism Industry. *Qubahan Academic Journal*. 2024. Vol. 4. №3. Pp. 175–194. DOI: <https://doi.org/10.48161/qaj.v4n3a213>.
10. UNWTO. World Tourism Barometer. 2022. №20(5). Pp. 1–5. URL: <https://webunwto.s3.eu-west1.amazonaws.com/s3fs-public/2022>.
11. UNWTO. Tourism Dashboard. Insights on key performance indicators for inbound and outbound tourism at the global, regional and national levels. 2023. URL: <https://www.unwto.org/unwto-tourism-dashboard>.

Цикалюк Р.А.
здобувач вищої освіти ОС «доктор філософії»,
242 Туризм і рекреація,
Науковий керівник: Комарницький І.О.
кандидат культурології, доцент
Київський університет культури
м. Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ У ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННІЙ ІНДУСТРІЇ

Основною характеристикою сучасного готельного сервісу є децентралізація надання послуг. Великі готельні мережі створюють спеціалізовані підрозділи, які відповідають за основні та додаткові послуги. Окремі операції, пов'язані з обслуговуванням гостей, зокрема бронювання номерів, здійснюються не безпосередньо готелем, а через спеціалізовані туристичні агентства або внутрішні підрозділи підприємства. Тому якість обслуговування в готелях часто залежить від діяльності посередницьких організацій, що надають первинні послуги.

Кількість, різноманітність і якість послуг у готельному секторі залежать, в основному, від стану технічної та фізичної інфраструктури готелю, а також від рівня кваліфікації персоналу. Постійно відбувається розширення та